

Núm.

456

Cooperació catalana

Setembre 2021

Any 42è

PVP 3,00 €

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

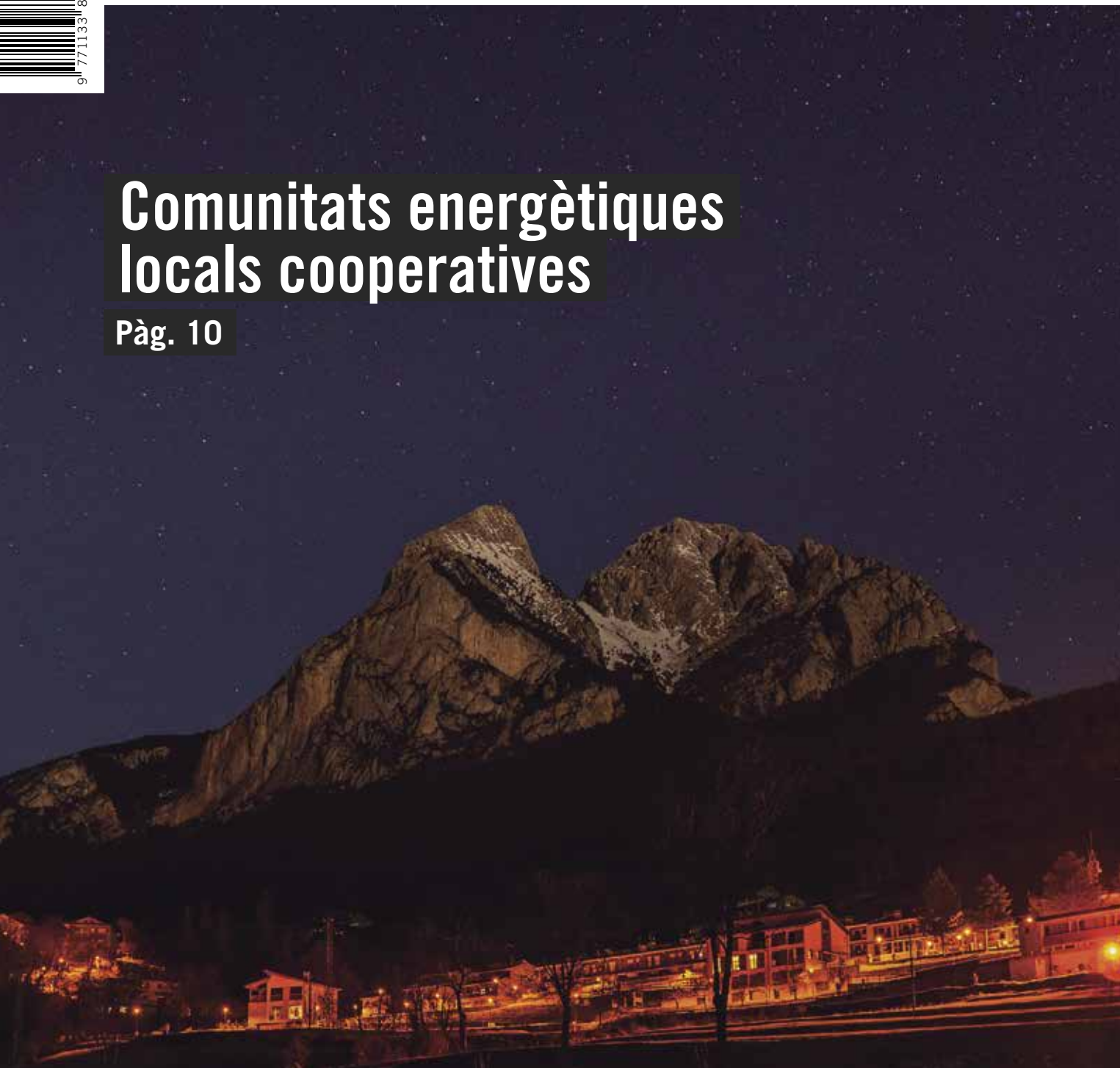

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Comunitats energètiques locals cooperatives

Pàg. 10

J. Garcia i J. Via:
«La intercooperació és
un recurs poc aprofitat»

Pàg. 13

Raiels,
l'aposta per un model
de pagesia viva

Pàg. 21

Fons cooperatiu,
solidaritat directa per
la vida

Pàg. 24

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenció Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Xavi Palos, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz, Quim Sicília, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Saldes. Foto: Josep Picas.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Moisès Lara Roldán.

05

EDITORIAL

La Llei d'economia social i solidària catalana: Una oportunitat per a la transformació.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Ensenyar una economia diferent per transformar la societat.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Comunitats energètiques cooperatives, una aposta per la transició i la sobirania energètiques.
Pep Valenzuela

13

L'ENTREVISTA

Jordi Garcia i Jordi Via.
Josep Comajoan

17

ECONOMIA PER LA VIDA

Una conversa amb Anna Pujol.
Júlia Alsinet

21

SOSTENIBILITAT

Raiels, l'aposta per un model de pagesia viva, compromesa, diversificada, arrelada i amb futur.
Anna Pujol

24

OPINIÓ

Fons Cooperatiu per l'Emergència Social i Sanitària: solidaritat directa per la vida.
Ivan Miró

27

RESSENYA

L'apocalipsi del petroli, suposo.
Ricard Pedreira

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Moisès Lara Roldán

(Barcelona, 1982), advocat i soci de treball a FGC Advocats, SCCL

Del cooperativisme m'agrada que és la manifestació més clara i evident que un grup de persones autoorganitzades, implicades i buscant un interès col·lectiu i refusant l'individual són capaces de realitzar projectes inimaginables a través d'altres formes. A través del cooperativisme els límits no existeixen.

No m'agrada del cooperativisme la poca o nul·la formació reglada que es dona. Aquesta és una assignatura pendent i, tot i que sé que ara s'estan adoptant mesures per corregir-ho, és molt important que els més joves coneguin que hi ha formes diferents de fer economia, i que els beneficis més importants no són els econòmics, sinó els socials. La formació en cooperativisme no ha de ser residual.

No és que sigui possible, sinó que és necessària una altra economia al servei de les persones i per la vida. La lògica dels mercats actuals, posant al centre els guanys econòmics, costi el que costi, no és sostenible ni socialment —l'individu per sobre del col·lectiu— ni mediambientalment —on tot s'hi val per explotar els recursos naturals que són finits—, si no prenem mesures per evitar-ho.

Si volem assegurar un futur als nostres fills i nets cal apostar clarament per una economia que posi al centre les persones i el benefici de la societat, de la col·lectivitat.

La Llei d'economia social i solidària catalana: Una oportunitat per a la transformació

El Govern de la Generalitat endegarà al mes de setembre l'elaboració de la Llei d'economia social i solidària catalana, amb la participació de l'AESCAT a la comissió redactora. De fet, el text legal partirà d'un document de bases que ha elaborat de manera conjunta el Govern i l'associació que representa l'ESS catalana.

Metodològicament, la futura norma reprèn la millor tradició legislativa catalana, pel que fa a la participació en el procés d'elaboració normatiu dels subjectes destinataris de la llei. Tradició que es remunta al segle xx, només interrompuda en l'aprovació de la vigent Llei de cooperatives de Catalunya, la Llei 12/2015, de 9 de juliol.

Des del punt de vista del contingut, la norma s'hauria d'entroncar amb la tradició jurídica catalana i, en particular, amb la Llei de bases de la cooperació de 17 de febrer de 1934, alhora que s'hauria d'erigir com una oportunitat per fer valer, impulsar i difondre l'ESS en totes les seves manifestacions, abastant aquelles tradicionals, com les cooperatives, les mutualitats o les associacions i fundacions amb activitat econòmica, així com les noves formes emergents que no s'enquibeixen ni en «la cosa pública» (*res publicae*) ni amb el sector privat mercantil, com les economies feministes i de les cures, els co-

muns, els horts urbans, la gestió comunitària d'equipaments, etc. I també, una oportunitat per avançar de forma adequada en la construcció d'un relat útil per al conjunt de l'economia social i solidària. Només així la nova norma esdevindrà una eina efectiva per contribuir a la creació i la consolidació d'un mercat social, que faci possible una altra economia que, posant a les persones, el medi ambient i l'interès col·lectiu al centre, sigui més sostenible socialment i mediambientalment. Una de les normes de referència és la llei francesa, la Llei núm. 2014-856, de 31 de juliol de 2014, *relative à l'économie sociale et solidaire*, que posa l'accent en les característiques i el valor de les organitzacions de l'ESS. Sembla un bon començament i és sens dubte una oportunitat per elaborar una llei que pugui ser referent internacional, reconeixent les noves pràctiques que les comunitats articulen per donar resposta a les seves necessitats, des d'una perspectiva econòmica diferent, basada en els valors de la igualtat, l'equitat, la justícia, la participació democràtica, el respecte a la persona i al medi ambient.

No podem perdre aquesta oportunitat de transformar el país i apropar-nos a una societat més justa i a una economia més sostenible socialment i mediambientalment!

LA GENERALITAT ATORGA LA MEDALLA D'OR A ARCADI OLIVERES

El Govern va aprovar el passat 31 d'agost, atorgar la Medalla d'Or de la Generalitat a Arcadi Oliveres, a títol pòstum, «per la seva destacada trajectòria cívica, acadèmica i social». El lliurament del guardó es farà el dia 9 de setembre, en el marc dels actes commemoratius de la Diada.

Arcadi Oliveres i Boadella va néixer a Barcelona el 1945 i va morir a Sant Cugat del Vallès el passat 6 d'abril. Economista, activista social a favor de la justícia social, la igualtat i el pacifisme. Cooperativista desacomplexat, va ser president de Justícia i Pau de 2001 a 2014, cofundador de la Xarxa Europea Contra el Comerç d'Armes i promotor de la banca ètica a Catalunya, a més de participar en diferents edicions del Fòrum Social Mundial. També va formar part de l'Associació per la Taxació de les Transaccions i per l'Ajuda als Ciutadans (ATTAC) i de la Societat Catalana d'Economia.

El Govern també ha aprovat atorgar i lliurar la medalla d'or a Josefina Castellví, «per la seva destacada trajectòria com a oceanògrafa, biòloga, investigadora científica i escriptora».

La Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya és la màxima distinció honorífica que atorga l'Executiu. Es va crear l'any 1978 per distingir aquelles persones que hagin prestat serveis eminents i extraordinaris a Catalunya en els àmbits polític, social, econòmic, cultural o científic.

JORNADA «QUE L'ECONOMIA SOCIAL ESTIGUI MÉS PRESENT A LES VOSTRES UNIVERSITATS»

El pròxim dia 17 de setembre el Departament d'Empresa i Treball, dins el programa economia social, organitza al Tecnocampus de Mataró una trobada entre docents universitaris entorn de l'economia social.

Si ets docent universitari i t'interessa l'economia social, no pots faltar a la Jornada del proper divendres 17 de setembre de les 11.30 h fins a les 13.00 h.

El plantejament és dur a terme una sessió que permeti identificar les diferents experiències relacionades amb l'economia social i solidària (ESS) que s'estan realitzant a les universitats catalanes i idear possibles accions de cara a un futur proper.

La jornada es preveu presencial, respectant totes les mesures de seguretat davant la covid-19. Per a les persones que no hi puguin assistir presencialment, hi haurà l'opció de participar en línia. Cal, però, inscriure's a través de l'enllaç:

<https://economiasocial.coop/formulari-jornada-que-leconomia-social-estigui-mes-present-a-les-vostres-universitats-2021> o del QR del cartell.

EMBOSSEM LA REVISTA AMB PLÀSTIC BIO

Com probablement heureu observat, des del mes de juny estem embossant, per a la tramesa de la nostra revista, *Cooperació Catalana*, amb plàstic biocompostable, concretament amb film biodegradable/compostable certificat.

Juntament amb Ginesta Fundació, l'empresa de l'economia social i solidària (ESS)

encarregada del manipulat, embossat i tramesa de la revista cada mes, treballem i avancem per distribuir la nostra revista d'una manera cada vegada més sostenible i respectuosa amb el medi ambient i les persones. En definitiva, vers la construcció d'una economia per la vida.

L'EXPOSICIÓ «CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA» ESTIUEJA A GELIDA I MEDIONA

L'exposició «Catalunya, terra cooperativa», sobre el passat, present i futur del cooperativisme a casa nostra, ha continuat la seva itinerància per terres catalanes durant aquest estiu, després de fer parada a Figueres. Concretament ha estat exposada al centre Cívic l'Escorxador de Gelida; la seva inauguració va coincidir amb el Dia Internacional de les Cooperatives, el dissabte 3 de juliol, i va consistir amb una visita guiada, la presentació de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) Vegueria Penedès, una taula rodona sobre projectes cooperatius i actuacions musicals.

Seguidament, del 25 de juliol al 22 d'agost «Catalunya, terra cooperativa» ha estat exposada a l'espai Coworking Kunlabi de Mediona.

L'exposició «Catalunya, terra cooperativa» presenta, a través d'un recorregut per l'ahir, l'avui i el demà de les pràctiques cooperatives, el cooperativisme i l'economia social com a eines útils i vàlides per a la generació d'alternatives a la societat actual, superant la visió del cooperativisme com una pràctica obsoleta del passat. Organitzada per la Comissió de Memòria Històrica i Prospectiva de la Fundació Roca Galès, el comissariat és a càrrec de Marc Dalmau (La Ciutat Invisible, SCCL) i d'Antoni Gavalda (Fundació Roca Galès). El disseny i la producció els ha fet la cooperativa Tat Lab. A través de les nostres xarxes socials anirem informant de les properes cites.

Més informació sobre la itinerància de l'exposició «Catalunya, terra cooperativa»: fundacio@rocagales.cat.

EN LLUITA PEL CLIMA, LA SALUT I LA VIDA: AMPLIACIONS NO

La Xarxa per la Justícia Climàtica i Zero Port convoquen una concentració, el proper 19 de setembre, contra la proposta d'ampliació de l'aeroport de Barcelona sota el lema: «Ampliacions NO. En lluita pel clima, la salut i la vida». La cita és a les 12 del migdia al carrer Tarragona, entre plaça Espanya i la plaça dels Països Catalans.

Les organitzadores de la concentració, juntament amb diverses entitats ecologistes, socials, veïnals i plataformes, que aglutinen prop de dues-centes d'aquestes entitats, consideren el projecte d'ampliació de l'aeroport incompatible amb l'actual context de crisi ambiental global, l'avenç d'una economia al servei de les persones i la preservació de la biodiversitat del territori.

També consideren que aquesta ampliació de l'aeroport incideix en un model econòmic caduc basat en la construcció de grans infraestructures i en el turisme massiu, el qual ja ha donat símptomes clars d'estar esgotat i ha comportat precarietat laboral, augment de preus d'habitatges i gentrificació.

JORNADA: Polítiques de referència internacionals per a la promoció d'habitatge cooperatiu d'usuàries

Amb l'objectiu de conèixer de prop i aprendre d'experiències internacionals sobre el disseny, implementació i avaluació de polítiques públiques per impulsar el model habitatge cooperatiu, Coòpolis i La Dinamo organitzen la Jornada «Polítiques de referència internacionals per a la promoció d'habitatge cooperatiu d'usuàries». Han convidat tècnics d'administracions de diferents països que coneixen de primera mà el disseny, implementació i avaluació d'aquestes polítiques.

La jornada tindrà lloc el dimarts 28 de setembre, d'11 a 14 h, comptarà amb traducció simultània, i està dirigida a responsables de l'habitatge de municipis de Catalunya, persones i col·lectius implicades

en el sector de l'habitatge cooperatiu i la lluita pel dret a l'habitatge.

La jornada es dividirà en dos blocs: Polítiques que permetin la inclusivitat i assequibilitat dels projectes cooperatius i polítiques que permetin la cooperativització de l'habitatge privat. Les experiències seleccionades es basen en el document publicat per La Dinamo «Polítiques de referència internacionals per a la promoció d'habitatge cooperatiu d'usuàries», que trobareu a l'apartat «Recursos» del seu web: www.ladinamofundacio.org.

Cal inscripció prèvia perquè l'aforament és limitat: www.bcn.coop/agenda/politiques-internacionals-habitatge-cooperatiu

Més info: www.bcn.coop i www.ladinamofundacio.org

BARCELONA PRESENTA L'ACORD DE CIUTAT PER A L'ESTRATÈGIA DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA 2030

El primer tinent d'alcaldia d'Economia, Competitivitat i Hisenda, Jaume Collboni; i el comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Política Alimentària, Álvaro Porro, van presentar el passat 14 de juliol l'Acord de Ciutat per a l'Estratègia de l'Economia Social i Solidària 2030, en un acte que va tenir lloc al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona.

A la presentació també van participar el president de l'Associació Economia Social Catalunya (AESCAT), Guillem Llorens; la directora de la Confederació Empresarial del Tercer Sector Social de Catalunya, Laia Grabulosa; el representant de la Xarxa d'Economia Solidària, Jordi Via, i la gerent de la Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya, Anna Albareda.

A més, hi van assistir el director general d'Economia Social, Tercer Sector i les Cooperatives de la Generalitat de

Catalunya, Josep Vidal, així com 40 representants d'entitats representatives de l'ESS que formen part de l'Espai de Governança i representants del Consell Econòmic i Social de Barcelona.

L'Acord de Ciutat és el resultat d'un procés iniciat el febrer de 2019 per tal d'elaborar, de forma compartida i inclusiva, una estratègia de foment i enfortiment de l'economia social i solidària (ESS) a la ciutat de Barcelona. Aquesta iniciativa ha estat impulsada per l'Associació Economia Social i Catalunya (AESCAT) i l'Ajuntament de Barcelona, en el marc de l'Estratègia #ESSBCN2030.

El document és fruit del treball conjunt de 203 persones i 147 entitats de l'ESS, les quals van generar més de 500 propostes, i també ha tingut en compte els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 de Nacions Unides. La seva versió definitiva fou aprovada el 16 de setembre de 2020 per l'Àmbit Participat i a partir d'ara serà el full de ruta per a les polítiques públiques municipals i els actors barcelonins de l'ESS durant els anys que venen.

El document compta amb 8 línies estratègiques i 10 projectes de ciutat per tal d'impulsar aquest tipus d'economia a la ciutat de Barcelona.

En la seva intervenció i com a mostra del compromís municipal amb l'Estratègia #ESSBCN2030, el Comissionat d'Economia Social, Desenvolupament Local i Política Alimentària, Álvaro Porro, també va presentar el nou Pla d'Impuls de l'Economia Social i Solidària a Barcelona, 2021-2023. Té 12 objectius i 65 accions; està desenvolupat pels equips d'Economia Social de l'Ajuntament de Barcelona i d'Innovació Socioeconòmica de Barcelona Activa i té previst un pressupost global de 12 milions d'euros en despesa corrent, 7,8 milions en inversions i 2 milions en un possible fons d'inversió.

Prèviament a l'esclat de la Covid-19, a Barcelona, l'àmbit de l'economia social i solidària aglutinava un total de 4.500 empreses i organitzacions de sectors molt diversos en les quals treballen unes 60.000 persones.

ENSENYAR UNA ECONOMIA DIFERENT PER TRANSFORMAR LA SOCIETAT

Alumnes d'ESO.

Confederació de Cooperatives de Catalunya
@CooperativesCAT

Transformar l'economia des de l'aula. Aquest és l'objectiu de l'Itinerari Educatiu d'Economia Social i Finances Ètiques que l'alumnat de 3r i 4t d'ESO pot cursar al seu centre educatiu. L'itinerari és una proposta didàctica formada per cinc mòduls que vol posar en valor l'economia social i el seu paper determinant en la creació d'empreses democràtiques centrades en les persones, sostenibles i arrelades al territori.

Més enllà dels diners, les inversions, els pressupostos o els beneficis, l'economia pot ser una altra cosa. Precisament, l'itinerari Educatiu d'Economia Social i Finances Ètiques presenta l'economia des d'una perspectiva de resolució de necessitats i fa reflexionar l'alumnat sobre el valor econòmic que tenen algunes activitats quotidianes, així com la cura de les persones. Els mòduls formatius introdueixen criteris de sostenibilitat en el consum —mostrant l'impacte social i econòmic que tenen les nostres decisions a l'hora d'escollir un producte—, presenten diverses formes d'emprenedoria col·lectiva i els principis de les finances ètiques. En definitiva, un conjunt de continguts en matèria econòmica, però centrant-se en el benestar de les persones i el planeta.

Aquest curs 2021-22 que és a punt de començar, serà la segona edició que s'impartirà l'itinerari Educatiu. La formació es podrà fer de manera presencial als centres a través del mateix professorat o de talleristes externs. Com a novetat d'aquesta edició, els mòduls també es podran fer telemàticament mitjançant una plataforma específica que s'ha creat per seguir-los de manera virtual.

Per a més informació: www.economiasocialcatalunya.cat

Cooperatives d'alumnes, compromís amb una societat solidària

Els continguts i valors transmesos en aquest Itinerari Educatiu són els fonaments que, des dels centres educatius, es dona als infants i joves per tal de construir una societat més democràtica, crítica i participativa. Per començar a posar en pràctica alguns dels coneixements assolits a través dels mòduls formatius, com ara l'emprenedoria col·lectiva, els joves —amb el suport del professorat— poden iniciar el seu propi projecte i formar una cooperativa d'alumnes. D'aquesta manera, ells són els responsables de prendre totes les decisions, així com de la gestió social i econòmica de la cooperativa i dels resultats de la seva activitat. A través d'aquesta experiència, l'alumnat adquireix compromís amb el projecte i desenvolupa competències bàsiques per a la seva vida i futur professional, seguint els principis de l'economia social i solidària.

La Federació de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya - EscolesCoop ha elaborat una guia adreçada als docents que vulguin impulsar cooperatives entre l'alumnat dels seus centres. Aquest marc metodològic, presentat el passat 1 de juliol en la celebració del Dia Internacional de les Cooperatives, vol ser una eina a través de la qual l'alumnat aprengui altres formes d'emprenedoria basada en els principis de la gestió democràtica i participativa, l'orientació a les necessitats humanes i el compromís amb la comunitat.

Actualment hi ha més d'un centenar de cooperatives d'alumnes en centres educatius d'arreu de Catalunya.

Marc metodològic cooperatives d'alumnes: <https://ja.cat/9ib3W>

Comunitats energètiques cooperatives, una aposta per la transició i la sobirania energètiques

«Una comunitat energètica es defineix com un conjunt d'usuaris organitzats per a la producció i autoconsum local d'energia elèctrica provinent de fonts renovables. Aquestes comunitats permeten un estalvi en la factura energètica i una reducció en l'impacte ambiental dels seus usuaris, esdevenint clau en la transició cap a una economia descarbonitzada i sostenible».

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Equip de planta de la Central Tèrmica de Torelló.

La definició que llegiu a l'entrada és de la presentació del projecte JoinEnergy, una iniciativa de la cooperativa de treball Aiguasol, consultoria de transició energètica amb més de vint anys d'experiència en el sector i pionera en la realització de comunitats energètiques.

Ens citem, doncs, amb Aiguasol perquè el primer document de referència de l'IDAE (Institut per a la Diversificació i Estalvi d'Energia, del govern espanyol) és un treball d'aquesta cooperativa. La seva intervenció amb comunitats va començar amb fonts tèrmiques i fotovoltaïques, en xarxes de districte, que són xarxes de calor, com a Sant Pere de Torelló, amb biomassa i una caldera centralitzada i la distribució de calor per als consumidors. Aquesta experiència, informa l'Olga Barrachina, enginyera industrial i sòcia treballadora, es fa servir molt a Europa, i aquí en els darrers anys ha anat agafant volada.

La feina de la cooperativa (10 persones sòcies i 14 de treballado-

res, però amb voluntat d'incorporar tothom) és sobre els estudis tècnics del funcionament, no fan les instal·lacions. Però en els darrers anys han anat incorporant la perspectiva social i participativa. D'altra banda, tots els estudis es fan amb objectius de transició energètica i sostenibilitat. És per això que treballen estretament i col·laboren amb cooperatives i entitats com Sostre Cívic i Azimut360, entre d'altres.

Les comunitats són una experiència molt nova, amb projectes previs de consum compartit, i els estudis i primeres passes en l'organització pel territori. «Les comunitats demanen participació proactiva de la ciutadania —subratlla l'Olga Barrachina—, és un vessant que encara s'està construint, s'estan fent les primeres passes».

Parlant de primers passos, a Salades (Berguedà), fa tres mesos que han creat la comunitat energètica local com a cooperativa de consum i de serveis, la cooperativa energètica Pedraforca, per produir energia

fotovoltaica. Una iniciativa coherent amb la sensibilitat mediambiental i una «aposta per la transició i la sobirania energètiques, que ja venen de lluny», assegura l'Ignasi Ripoll, regidor de Saldes de Transició Energètica i també membre del consell rector de la nova cooperativa.

Fa dues legislatures, es va canviar l'enllumenat públic per làmpades LED, amb un estalvi de més del 50%, mentre que la calefacció d'edificis públics es fa amb combustió d'estella de fusta. Plantejant-se l'assoliment d'objectius de reducció d'emissions, es va proposar la instal·lació de plaques a les cases, però la dispersió ho feia poc viable. Llavors, es va decidir aprofitar els terrenys d'una antiga explotació minera. Són terrenys ben orientats i amb poc impacte visual ni de cap altra mena, que permeten concentrar les plaques, informa el regidor.

Han tingut propostes perquè la instal·lació i gestió la fes una empresa, «però volíem aprofitar el que teníem per oferir també un al-

tre model d'energia i que fos amb participació de tot el poble, que fos cooperativa i municipal», emfasitza Ripoll. Amb l'assessoria de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central, van optar per la cooperativa de consum, incloent-hi l'Ajuntament com a soci. Paral·lelament, la cooperativa i l'Ajuntament crearan una altra entitat, potser cooperativa de segon grau, que permetrà al consistori aportar el terreny, mentre que els socis posaran les plaques.

Ara hi ha 40 persones sòcies (de les 270 en total al poble), «hi ha famílies que han escollit una persona i altres que amb l'entusiasme s'han apuntat uns quants per donar més suport». El projecte està ben encaminat i els objectius són molt clars: la transició energètica i el canvi de model de consum són els prioritaris ara, subratlla l'Ignasi. La rendibilitat econòmica no és important, però té un gran resultat social, d'estalvi d'emissions, i un altre concepte de la producció i consum d'energia és el que més pes té». Els estatus

Esquerra: Estella per a la caldera de la central tèrmica de Torelló.

Dreta: Mas Vinyoles Hub

preveuen si les plaques d'un soci produïssin més energia de la que ell consumeix, aquest la donaria a la cooperativa; «no volem que cap inversor econòmic», conclou.

En marxa també a Sant Pere de Torelló per crear una altra comunitat energètica en forma de cooperativa. Aquí també hi ha precedents. Des de fa més de trenta anys es va posar en marxa una petita central

“

Les comunitats són una experiència molt nova, amb projectes previs de consum compartit, i els estudis i les primeres passes en l'organització pel territori

“

La planificació d'actuacions, propostes, idees, números i plantejaments, ha d'anar acompanyada de resultats concrets i dates.

tèrmica i una xarxa de calor per a les cases del poble i alguna dependència municipal. Per tant, sens dubte, un «projecte pioner, potser avançat per la seva època», considera l'Ermen Llobet, regidor de transició energètica al govern municipal. Llavors, es pretenia aprofitar residus de la indústria de la torneria local, que era prou important.

Ara s'està remodelant i substituint molts trams de la xarxa de calor. Tenen una caldera de 4,5 MW i 17 km de tubs d'aigua calenta per abastir 3/4 parts de la població, sector residencial, edificis municipals, comerç i bona part de les indústries del polígon. 660 abonats en aquest servei municipal, en un poble de 2.500 habitants.

A partir de la proposta d'assumir la responsabilitat de la central, l'Ermen, enginyer i soci fundador de la cooperativa Ecotècnia, fa 40 anys va posar en marxa l'estudi i debat per iniciar un procés de transició energètica que anés molt més enllà, «amb dates de compliment de la substitució de fonts d'energia no renovables per renovables i, evidentment, optimitzar i reduir el consum d'energia i ser més eficients», recorda el regidor. I afirma que això s'ha de fer en tres mandats, 12 anys, per completar la transició. Una transició que implica tothom.

El juny de 2019, va començar la planificació d'actuacions, propostes, idees, números i plantejaments, acompanyada de resultats concrets, en forma d'estalvi de consum de fonts no renovables i d'estalvi d'emissions de CO₂, introduint un sistema de comptabilitat energètica i ambiental, que és un punt clau i fonamental. Un altre objectiu fonamental és que cada actuació tingui el millor model de negoci per poder-se posar en marxa i autogestionar-se.

La transició energètica «des del territori i per al territori», afegeix, ha de ser liderada per l'Ajuntament, però trobant tota la gent, la ciutadania, les empreses i les entitats. Amb les empreses han parlat d'una en una, intentant que s'associïn per propi convenciment. Amb la gent, volen treballar amb grups disposats a fer feina i muntar una comunitat energètica que, amb el màxim nombre de persones, ajudi a vertebrar projectes i estendre la mobilització.

Malgrat les dificultats de la pandèmia, van començar el procés, que ha reunit fins ara unes 40 persones interessades. Es va presentar el pla i ara treballen en els estatuts. Compten amb el suport de l'Ateneu Cooperatiu de la Catalunya Central.

Sorpresa final: fa uns dos mesos, la proposta de Sant Pere de Torelló va fer un tomb; pensant com apro-

Presentació de la proposta de l'Ajuntament de Saldes, al Centre Astronòmic del Pedraforca l'agost de 2020.

fitar els fons europeus Next Generation, la conversa es va ampliar al Consell Comarcal i la ciutat de Balenyà. Ja han dissenyat un pla comarcal que planteja reduir en 6 o 7 anys el 40% d'emissions de CO₂. La idea ja s'ha debatut i aprovat al consell d'alcaldes, i planteja constituir 50 cooperatives a la comarca, almenys una per municipi. Per tant, el projecte creix en dimensió i en potencialitat, també d'esdevenir un referent. Aquest model energètic és democràtic i republicà, amb un sobrecost d'entrada, per la gran mobilització que necessita, però després els beneficis socials i pel territori l'amortitzen ràpidament.

“

Debatut i aprovat al consell d'alcaldes d'Osona la proposta de constituir 50 cooperatives a la comarca, almenys una per municipi.

Jordi Garcia i Jordi Via

«La intercooperació és un recurs poc aprofitat»

JORDI GARCIA

Un personatge històric que voldries conèixer: Simone Weil.

Una lectura imprescindible: Qualsevol llibre de Jorge Riechmann.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: Cap, perquè cada vegada miro menys això que anomenem, impròpiament, «xarxes socials».

No podries viure sense: Amor.

Encara tens pendent: Entendre qui soc, què hi fem aquí i què punyetes és aquest «aquí», però crec que me n'aniré sense saber-ho.

El cooperativisme és: Una de les principals creacions de les classes populars del segle XIX, que van saber aterrar els principis de la Revolució Francesa (llibertat, igualtat, fraternitat) per resoldre les

seves necessitats, i que dos-cents anys després segueix sent eina d'emancipació i llavor d'un altre món possible.

JORDI VIA

Un personatge històric que voldries conèixer: Joan Peiró.

Una lectura imprescindible: *Daodejing*, de Laozi.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: En general no segueixo les xarxes socials.

No podries viure sense: L'afecte de la gent estimada i la cordialitat sincera com a actitud relacional bàsica.

Encara tens pendent: Tantes coses! Seguir aprenent a cuidar un hort.

El cooperativisme és: Una opció de vida amb sentit.

Aquest 2021 fa vint anys de la publicació de *La dimensió cooperativa*, coeditat per Icaria i la Fundació Roca Galès el 2001 i que hores d'ara ja és un clàssic entre la literatura cooperativista catalana moderna. En el seu moment, el llibre escrit per Jordi Garcia, Jordi Via i Lluís Maria Xirinacs va representar una formulació, negra sobre blanc, d'una nova concepció del cooperativisme, que és la que al cap de dues dècades s'ha convertit en hegemònica dins l'economia social i solidària catalana. Hem repassat què es deia en el llibre, i sobretot la seva vigència en l'actualitat, amb els dos autors que continuen vius, Jordi Garcia i Jordi Via, tots dos veterans cooperativistes i autors de diversos treballs posteriors sobre el tema.

Josep Comajóan
Dies d'Agost, SCCL
@diesdagost

66

«Si mirem retrospectivament on érem i on som, i sense caure en cofoismes, penses que déu-n'hi-do.»

Com sorgeix la idea, o la necessitat, d'escriure *La dimensió cooperativa*, tot just encetat el segle XXI?

JORDI VIA (JV): És conseqüència d'una acumulació de necessitats. La inquietud es comença a posar de manifest a mitjans dels noranta, a partir de la implicació d'algunes cooperatives en la Federació de Cooperatives; algunes d'elles ja estaven impulsant la visibilització del cooperativisme autogestionari. En el pla de la reivindicació respecte a l'autogestió, identificaves la teva cooperativa, però hi havia una mancança enorme, o si més no la vivíem en aquests termes, d'un relat que alhora fos crític i propositiu. A mitjans dels noranta, alguns de nosaltres vam començar a fer xerrades, com les trobades de la Mediterrània Alternativa, el 1995, i, com qui no vol la cosa, ja explicàvem la importància del cooperativisme com a economia alternativa, tot començant a construir un cert discurs. I ja vivíem la necessitat de fer visible la dimensió transformadora del cooperativisme socialment compromès. I alhora sentíem la necessitat de combatre un biaix que volia identificar l'empresa cooperativa amb l'empresa convencional. Sempre recordo els primers passos d'Arç a la Federació de Cooperatives, quan ens interpel·laven dient-nos: «No oblideu que sou una empresa!». I nosaltres responíem amb una certa ingenuïtat intuïtiva que «som una empresa cooperativa», i això hauria de voler dir alguna cosa. Per tant, la necessitat de fer visible les potencialitats transformadores del cooperativisme i alhora començar a construir d'una manera ordenada un relat que fes evident que l'empresa cooperativa ha de respondre a uns valors. I això va comportar en un moment determinat proposar a dos bons amics, Lluís Maria Xirinacs i Jordi Garcia, que per què no ens hi posàvem. I vam iniciar un procés que aproximadament

va significar una reunió cada quinze dies durant dos anys.

El llibre parteix de la tesi que els dos grans paradigmes que van regir les economies occidentals del segle XX, el keynesianisme i el neoliberalisme, ja no servien per inspirar el nou segle i calia reinventar l'economia, i més concretament l'empresa. I predèieu un període de canvis accelerats. Al cap de vint anys, amb una crisi de les dimensions de la del 2007 pel mig, el panorama que més o menys dibuixàveu s'ha acabat complint?

JORDI GARCIA (JG): Com tot, són grisos. Evidentment no s'ha acabat complint, ja que les polítiques neoliberals continuen sent dominants, tot i que darrerament en aquests últims dos anys potser assistim a una barreja amb receptes keynesianes. En qualsevol cas, el que nosaltres formulàvem era que calia trobar una alternativa perquè aquest capitalisme, fos neokeynesià, fos neoliberal, ens acabava portant al desastre social i ecològic. Això per desgràcia segueix plenament vigent. I la hipòtesi que proclamàvem, que el cooperativisme i l'economia social podien ser part d'un embrió d'una economia postcapitalista, continua sent igualment vàlida, i a més, afortunadament, una de les coses bones que ens han passat en aquests vint anys, és que allò que era una mica intuïtiu i petit, s'ha anat fent una mica més gran. Altres coses, per desgràcia, no s'han consumat.

JV: Amb en Xirinacs, quan estàvem pessimistes, dèiem: tot això que desitgem, que somiem, comporta pel cap baix uns 400 anys. I quan estàvem optimistes, ho deixàvem en 250. Des d'aquesta perspectiva, malgrat totes les dificultats de context i sistèmiques, anem considerablement bé. Si mirem retrospectivament d'on érem i on som, i sense caure en cofoismes, penses que déu-n'hi-do.

El llibre té una primera part que és una crítica al model capitalista i l'empresa convencional, sota l'epígraf «Els dogmes neoliberals s'esquerden», i després entreu en el model cooperatiu, com a alternatiu a l'anterior, en el que és una autèntica guia del cooperativisme. L'escriuríeu igual ara aquesta part del llibre?

JV: La crítica a aquelles veus que ens volen fer creure que empresa i economia han de respondre a uns criteris de competitivitat, de riquesa... ho plantejaria amb els mateixos termes; en tot cas probablement alguns dels aspectes els il·lustraria millor en relació amb l'impacte ecològic.

Hi enumeràveu les qualitats que definien una bona cooperativa. I m'ha sorprès que s'elogiï l'empresa petita. En els últims anys la cantarella del canvi d'escala ha estat persistent. Ara continuàveu defensant la cooperativa petita?

JG: Parlem de cooperativisme petit, i potser avui en diríem de dimensió òptima. Hi ha sectors de mercat en què, per economia d'escala, és important que se sigui més gran. Però continua vigent el que hi havia en el llibre. Evidentment que el cooperativisme ha de créixer, però té un recurs que encara avui no està prou aprofitat, que és el de la intercooperació. Que s'ha de fer un canvi d'escala, és evident, però que s'ha de fer bàsicament a través de la intercooperació, de la replicació d'experiències, també. En tot cas, afegiria que cada vegada més, i potser aleshores ni era tan evident, les cooperatives —fins i tot per llei— s'han anat fent més petites. Per tant, moltes cooperatives que ja no són pimes sinó microempreses, per tenir prou viabilitat econòmica i tenir un excedent, també en temps, necessiten créixer.

JV: Es necessita créixer però obviant el model de creixement il·limitat com a objectiu i de predominança d'allò gran sobre allò petit en funció d'una jerarquització. Per tant, creixement horitzontal, a partir de la intercooperació. I sí, el cooperativisme necessita estar més present, en els sectors on ja ho està però també en els altres, i en aquest sentit vull recalcar la insuficient presència de l'empresa cooperativa en el món industrial.

En el llibre ja plantegeu algunes necessitats que s'han anat evidenciant al llarg dels anys, com la d'un mercat social, que cobreixi el màxim de sectors i defugir precisament del concepte de «sector cooperatiu». Tenim mercat social o no tenim mercat social, al cap de vint anys?

JG: Com en totes les preguntes que plantegen blanc o negre, la realitat són grisos.

J. COMAJUAN

Jordi Via: "A mitjans dels noranta ja vivíem la necessitat de fer visible la dimensió transformadora del cooperativisme socialment compromès."

J. COMAJUAN

Jordi Garcia: "La hipòtesi que proclamàvem, que el cooperativisme i l'economia social podien ser part d'un embrió d'una economia postcapitalista, continua sent igualment vàlida."

Estem en procés de construcció d'un mercat social. Si agafem el sentit fort de mercat social com la segregació d'una part de la població que entra a viure amb relacions econòmiques no capitalistes, sinó vinculades a l'economia social i solidària, per desgràcia, no tenim mercat social. Estem molt millor que fa vint anys, i el mercat social està molt més a prop que aleshores, que era només un desiderat. Però encara ens falta generar més oferta, que els béns i serveis de l'economia solidària siguin assequibles i accessibles a grups de població que avui encara no ho són, i també coordinar la producció, la comercialització, el consum, les finances, la

moneda —que per mi és cabdal—; estem en procés de construcció, molt millor que quan vam fer el llibre, però encara ens falta, si és que hi arribem.

JV: En termes generals, tendim a apuntar-nos a cavall guanyador. A mi m'agrada posar de manifest l'existència del mercat social en tant que existeix com a concepte, com a proposta estratègica i en la mesura que existeix; amb totes les mancances que apunta el Jordi. El mercat social no és encara el que hauria de ser des d'un punt de vista estratègic transformador, però ja hi és. I quins objectius quantitatius establim per dir a partir de quin moment existeix mercat social? I és

clar, no queda més que acceptar la nostra migradesa quantitativa, però també la importància qualitativa. I un dels reptes importantíssims en relació amb l'avenç del mercat social és la compra pública responsable, que ens donaria una massa crítica quantitativa important.

Abans parlàveu de l'escassa presència en el sector industrial.

JG: Si l'economia social i solidària vol ser l'embrió d'una altra economia, necessita referents. No dic ser majoritària, perquè no ho serà fins que no hi hagi un canvi en el sistema juridicopolític. No és possible imaginar-se que es deixarà créixer tranquil·lament a l'economia social i solidària, i un dia obrirem les finestres i direm: Oh, ja hem arribat a la societat cooperativa! No, no passarà. Abans caldrà un canvi polític perquè un seguit de tendències que hi ha avui en l'economia social i solidària siguin promogudes per un poder polític que en aquests moments no se n'ocupa. Però sí que necessita estar present en tots els sectors econòmics importants, i tenim una gran mancança en la indústria, on hi ha poques empreses d'economia social i solidària referents. És més, és molt difícil de cobrir aquesta mancança si no és a través d'intervenció política.

Alfonso Gorroño Goitia, un dels fundadors de Mondragón, ho deia 30 anys després: avui nosaltres no hauríem pogut fer Mondragón, perquè llavors estàvem en plena

“

«La idea és fer créixer l'economia social i solidària, però també impregnar de valors la resta de l'economia.»

66

«És imprescindible aprofundir en les aliances amb altres moviments socials.»

autarquia i el capital que necessitàvem era mínim. Ara per muntar una indústria has de competir amb les grans multinacionals i necessites un capital que no et pot venir de les aportacions de les classes populars.

Això té a veure amb la nostra hipòtesi al canvi, que també s'explica a *La dimensió cooperativa*: la societat postcapitalista que ens imaginem no està constituïda tota ella per cooperatives, que es vagi incrementant... mira, ara tenim una cooperativa en el sector del metall, ara en tenim 20, ara 200, ara 20.000... No ens imaginem els valors cooperatius impregnant tota la societat postcapitalista, sinó un sector fort d'economia social i solidària juntament amb un sector públic —recuperant el sentit etimològic, que ve del poble, controlat per les usuàries i les treballadores, no un sector estatitzat burocratitzat— i petita empresa privada mercantil amb instruments de cogestió amb la gent treballadora. Per tant, la idea és fer créixer l'economia social i solidària, però també impregnar de valors la resta de l'economia. Aquesta hipòtesi continua sent vàlida.

També hi plantegeu un segon gran objectiu, que és que el cooperativisme esdevingui subjecte polític. Aquí potser encara continuem força a les beceroles?

JV: Convindria una consideració prèvia: allò polític no queda circumscrit a allò institucional, o a allò politicopartidista. Per mi polític és tot allò que es desplega amb capacitat d'influència a la societat. En aquest sentit, els darrers vint anys hi ha una evolució rellevant. Hem aconseguit començar a col·locar en l'agenda política l'economia social i solidària més enllà d'entendre-la com una qüestió de caràcter pal·liatiu. Ara bé, segueix havent-hi molta feina a fer, en relació amb allò extern, però igualment important,

de forma interna. No és possible consolidar-se com a agent sociopolític si la consciència de pertinença, d'una altra manera de fer economia i empresa no avança. A vegades a mi em preocupa més la dimensió interna respecte a la pertinença a una manera de fer que no pas el reconeixement extern.

JG: Aquests anys de covid la resposta del moviment organitzat de l'economia social i solidària ens mostra com comença a ser un actor polític, i es veu en la proposta de model socioeconòmic del Pacte per una Economia per la Vida, que inicialment llança l'Ivan Miró i que ha estat recollit per l'AESCAT. Ho veiem en la XES, en el seu document de propostes per un nou model socioeconòmic, o en la mateixa proposta de la XES de fer una reflexió estratègica de com podem desenvolupar l'economia social i solidària perquè el 2030 sigui part d'una alternativa a l'economia capitalista. I, per altra banda, fins ara alguna gent hem intentat ser molt curiosa per intentar avançar en la transformació social, però alhora no deixar ningú enrere. D'anar cap allà, però mirant que tothom vagi cap allà. Ens hem de convertir en un agent polític, però també mirant el front intern per no trencar costures.

JV: I s'està aconseguint, a través d'un plantejament estratègic inclusiu. A fora de Catalunya, no està tan clar que sigui així. I és mèrit de molta gent.

Un tema que no aprofundeix gaire el llibre és el de les cures i els aprenentatges de les economies feministes. En què enriqueixen el debat aquestes noves formes d'entendre l'economia i, en definitiva, la vida?

JV: En el moment que fem el llibre, tot allò que té a veure amb la reproducció de la vida és un implícit encara poc significat. No s'explica l'economia social i solidària sense la seva capacitat de reproduir la vida i, per tant, en aquest sentit arriba

un moment que el discurs i les propostes de les economies feministes encaixen absolutament. No és possible imaginar-se l'activitat econòmica sense un substrat essencial que asseguri la vida, i aquí l'economia de les cures és absolutament essencial.

JG: El llibre és producte de l'època i dels seus autors. Som tres homes, i encara que conceptualment, com a persones conscients i activistes, el feminisme el tinguem clar, no el tenim —i menys fa vint anys— prou internalitzat per desplegar-lo amb totes les seves conseqüències. És cert que apuntem coses, però és un dels aspectes que el llibre ha quedat més desfasat. I una nova edició hauria de treballar molt a fons la perspectiva feminista. També és cert, i sense que soni a excusa, que el desenvolupament de l'economia feminista és posterior al llibre.

L'última part del llibre es titula «Una economia al servei de les persones», això que ara en diem economia per la vida. Ara estem en ple procés de signar un Pacte per l'Economia per la Vida. Més enllà de rubricar les paraules escrites sobre un paper, dur-ho a la pràctica serà força més complex?

JG: Per mi, el que fa valuós el procés del pacte és la seva capacitat d'escampar un relat de transformació socioeconòmica impulsat per l'economia social i solidària. En canvi, no veig pas els partits del govern o les administracions firmant-lo i, menys encara, complint-lo. Per a això, necessitaríem una correlació de forces molt més favorable de la que tenim, una correlació que hem de construir amb més mobilització i autoorganització popular. Les reivindicacions que planteja el pacte poden ser un referent per a una nova onada de lluites en favor d'una transició ecosocial que ja no podem ajornar més temps.

JV: Caldrà seguir insistint en el fet que una crisi sistèmica no es pot atendre reproduint les mateixes lògiques que l'han provocat i actuar en conseqüència desplegant pràctiques coherents amb el paradigma de la sostenibilitat integral. Individual, social i ecològica. Aquestes pràctiques han d'esdevenir realitat al si de l'economia social i solidària, al món de la micro, la petita i la mitjana empresa i ser objecte d'especial atenció i suport per part de les polítiques socioeconòmiques públiques. En termes d'augment d'influència social i millora de la correlació de forces, és imprescindible aprofundir en les aliances amb altres moviments socials i seguir construint i fer visible el mercat social.

Una conversa amb...

ANNA PUJOL

Facilitadora de processos grupals i individuals

Júlia Alsinet

Eix comunitat de L'Eixida, SCCL

@leixida_sccl

Arrenquem un bri de presencialitat en aquests mesos tan virtuals per trobar-nos, a Olot, amb l'Anna Pujol, facilitadora de processos grupals i individuals. Sòcia de treball de la cooperativa sense ànim de lucre de gestió del canvi Resilience Earth SCCL, és coordinadora de programes de DDI a l'Estat espanyol, presidenta de l'associació DDX (Deep Democracy Exchange), membre de l'òrgan gestor de l'Institut de Facilitació i Canvi (IIFACE), i part activa de l'Institut de Treball de Processos i Democràcia Profunda de l'Estat espanyol. Una sala petita i lluminosa, que s'obre al poble a través d'un finestral de fusta.

Compartim reflexions, entre admiració i curiositat per un món que ha aparegut de nou a la meua vida i l'ha emplenat de respostes i una pila més de dubtes.

Xerrem partint de les portes que es van obrir a la conversa amb la Georgina Monge, publicada a *Cooperació Catalana*, 454 de juny de 2021. Xerrem sobre conflictes, cures, grups, límits i necessitats personals i col·lectives..., tot emmarcat en treball de processos i facilitació d'equips.

Segons la teoria de les necessitats de Maslow i els espirals regeneratius dels quals parlem des de Resilience Earth, podem intuir en quin moment es troba la societat segons les necessitats que està intentant cobrir un grup. Per què és tan difícil determinar quines són les necessitats en un grup, les personals o les col·lectives?

Mentre parlaves pensava que potser millor primer definir el que són necessitats, perquè crec que hi ha necessitats que són molt bàsiques. Molt físiques. Hi ha grups que es dediquen a cobrir les necessitats més bàsiques. Un grup de cohabitatge es dedica a cobrir una necessitat bàsica. Definir què entenem per necessitats ajuda els grups.

I què s'entén per necessitat?

Depèn des d'on ho miris, jo ho faig des del treball de processos. Hi ha una realitat en què tu parles de necessitats i jo em puc fer la meua idea i tu la teva i ens podem posar d'acord. Per exemple: totes necessitem beure o tothom necessita dormir.

Però l'experiència de les necessitats és diferent a cada persona. I això suposo que és part del que fa difícil definir-les. Per exemple, en el món de les cures es parla molt de cobrir les necessitats; quan parlem de cobrir les necessitats tothom té un imaginari diferent. Ostres, ara m'ho estic preguntant jo a mi mateixa; potser podem pensar-ho entre les dues un moment, no?

Som-hi.

Quan tu dius per què és tan difícil determinar quines són les necessitats en un grup, potser podríem partir d'un exemple.

Sí, posem com a exemple la PAH, que intenta cobrir una necessitat d'habitatge. És un dels grups que més obren conflictes tant cap enfora com cap endins. Entenc, doncs, que allí juguen altres necessitats, més enllà de la necessitat bàsica que treballa?

La nostra hipòtesi ara mateix és que de vegades les persones intentem resoldre necessitats a grups i aquests no les poden satisfer, i això genera conflictes. Les necessitats enteses com a objectius dels grups. Jo entro a una cooperativa perquè és més fàcil assolir les meves necessitats que si estic sola.

Perfecte. Tenim una necessitat, un objectiu, una missió del grup, i sembla que ja hauria de rodar, oi? Però no roda, per què?

Quan els grups ens ajuntem hi ha diferents nivells. Hi ha temes pràctics. M'ajunto amb algú que hi entengui de gestió i així a mi no em cal tenir una gestora; hi ha una persona experta en comunicació i jo aporto els meus coneixements sobre el conflicte. Això és una realitat, però després hi ha altres nivells. Per exemple, per mi posar-me a una cooperativa és una manera de canviar el món, de canviar els patrons de relació amb els diners. Podem tenir clars els objectius i el nostre somni més profund, però durant el dia a dia tenim conflictes. Sí, és clar. El que crec que s'ha de canvi-

ar és la mirada cap al conflicte. Hem de canviar la mirada d'estar fent alguna cosa malament quan tenim conflictes.

És com si algú diu: faig alguna cosa malament a casa meua, perquè jo trec la pols i al cap de tres dies n'hi torna a haver; no sé treure la pols. No, no és que no sàpigues treure la pols, és que per més que treguis la pols n'hi tornarà a haver la setmana vinent. Amb els conflictes passa el mateix. No existeix un grup que deixi de tenir conflictes. Potser segons els productes que facis servir, o si estàs molt més alerta a tancar les finestres o a treure't les sabates quan entres a casa, pots reduir la quantitat de pols. O dotar-te d'unes infraestructures per treure la pols que t'ho facin molt més fàcil, però pols n'hi seguirà havent. Si ens dotem d'unes bones eines, el pas pel conflicte és menys dolorós, més ràpid i més productiu, però no voler tenir conflictes és no voler veure la pols.

I per què tenim tanta por al conflicte?

Perquè els conflictes fan mal.

Jo em dedico als conflictes, però si puc evitar tenir-los, et juro que jo no en vull.

Tothom ha passat per conflictes que fan mal però si n'aprenem, transitar els conflictes és una mica menys dolorós.

És el mateix conflicte que violència? A tots els conflictes hi ha violència?

Jo diria que no. Tornem al mateix: depèn del que entenguis per conflicte i depèn del que entenguis per violència. Hi ha una definició de violència en la qual ens podem posar d'acord, que hem acordat com a societat. Però després hi ha el que cadascú viu. Una mirada, un to de veu, una manera de parlar, un gest...; per mi poden ser violentes coses que per un altre no ho són.

Jo diria que a la majoria de conflictes hi ha malestar perquè és el que ens ajuda a detectar que tenim un conflicte. Posarem les paraules segons l'experiència subjectiva de cada persona amb el conflicte.

Des del treball de processos pensem que si realment aconseguim portar més consciència a les coses que ens molesten aconseguim ser més completes i més lliures.

Aleshores, com a grup o com a societat, com podem determinar fins a on es permet el conflicte? On posem el límit? Partint del fet que el conflicte ens porta canvi.

Hi ha una realitat en què el conflicte ens aporta coses. I hi ha una altra realitat on gestionem els conflictes. Són dues realitats que van molt juntes i alhora estan separades.

Què vull dir amb això? Per exemple, quan vaig a treballar amb grups, tinc límits. Tinc certa tolerància al que podem entendre en un moment com a violència, em dedico això, i en alguns conflictes puc aguantar uns decibels, tot i que potser hi ha gent que no hi està acostumada. En moments, depèn de la situació, no ho frenaré. Tinc un límit, el físic. Jo no sostindré un grup on hi hagi violència física.

Com a societat cal que posem límits i alhora cal que cadascú faci una anàlisi subjectiva del que no vol tolerar dins d'un conflicte. Però ja estem parlant de la gestió del conflicte.

És com si parléssim de dos mons paral·lels. N'hi ha un que diu que quan estàs treballant amb una persona que no t'hi entens,

de vegades és millor deixar de treballar amb aquesta persona. És una part pràctica, de gestió del conflicte. Tu has de veure fins on estàs disposada a aguantar.

I després hi ha un altre món paral·lel on pots jugar a preguntar-te: a veure, si jo fos més amiga d'això que em molesta, podria ser útil d'alguna manera a la meua vida? I aquí és on nosaltres veiem l'oportunitat del conflicte, ens ajuda a ser més completes, ens ajuda a ser molt eficaçes en uns moments i més analítiques en d'altres.

Des del treball de processos pensem que si realment aconseguim portar més consciència a les coses que ens molesten aconseguim ser més completes i més lliures.

Aleshores, per tal de participar en un grup, ens cal haver fet un treball personal que ens faci ser més conscients. Reprenc ara la primera pregunta: fins on arriba el treball en una mateixa i comença el treball comunitari?

Això és el primer conflicte que s'ha de gestionar amb els grups. Quan un grup només s'identifica amb una part de tot el que pot ser aquest grup, no acostuma a funcionar; o sigui, un grup que doni massa espai a la gestió emocional i que aquesta obstaculitzi la consecució d'objectius és un grup que té un problema. I, per tant, en aquest grup s'hauria de fer una feina per deixar-se de terapeutitzar. Per altra banda, un grup on no hi ha espai per portar el que ens molesta, i només se centra en els objectius, s'està deixant una part essencial que pot portar a cremar els individus. Hi ha molts grups on entra la gent, es crema, marxa i torna a entrar-hi més gent. No hi ha una sola manera, s'ha de saber ballar. Només faltaria que els grups d'activistes socials només es dediquessin a treballar els seus conflictes interns; els necessitem perquè canviïn el món!

La gent s'ha d'haver treballat en l'àmbit personal? Sí i no. Si algú s'ha treballat és fantàstic, però per més que et treballis continuaràs tenint conflictes. Treballar-se personalment no és sinònim de no tenir conflictes; tant de bo fos sinònim de poder-los ventilar més ràpid, però de vegades ni això.

I, per exemple, amb grups que estan tocant molt l'emergència i que de vegades sembla que no hi ha temps per parar-ho tot, quin tipus de treball es pot fer?

Un treball ràpid! [riem]

Si estàs en un grup que té claríssims els objectius, que malgrat veure situacions molt dures la teua gent està sana i amb una missió clara i compartida, potser no cal més. Però, alerta, perquè he treballat en massa grups en què l'emergència es fa servir com una excusa; ens fa tanta por afrontar el conflicte que preferim acabar de rebentar abans de treballar-lo. Bé, de fet aquesta és la tendència dels éssers humans: abans de treballar el conflicte, aquest ha de cridar una mica.

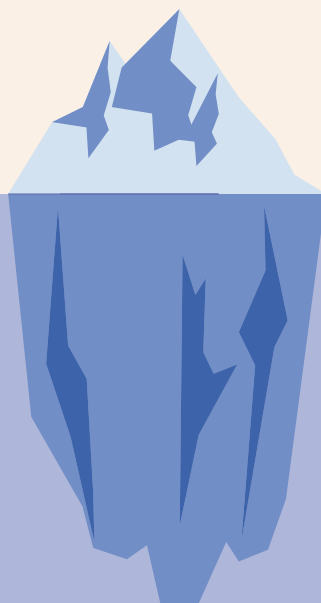
I quines formes prenen aquests crits que ens avisen que cal començar a treballar el conflicte?

Els grups tenen símptomes quan comencen a haver-hi conflictes. Apareixen les crítiques entre passadissos, disputes pel poder o, fins i tot, la gent es comença a posar malalta. Gent que es crema, ansietat, gent que desapareix. Gent que venia a cada assemblea però ara es despista, o prioritza quedar amb algú altre, o aquella mica de mal de panxa... O quants grups per defecte necessiten anar a fer una birra en sortir de les assemblees, i comencen addiccions. Tot això són senyals que hi ha conflictes que s'estan tapant. I a tot això està bé donar-hi un espai. Sense que això ens porti a no assolir objectius... Això ho repeteixo molt. Per què ho repeteixo tant...?

Per què?

Perquè penso que des de la gestió d'equips, la gestió dels conflictes, les teràpies hem de donar suport que els grups continuïn funcionant. El que no podem fer des d'aquests espais de cures és potenciar que aquests grups es disgreguin. S'ha de donar suport al grup en si perquè, de vegades, donant massa suport a la individualitat, ens oblidem del grup. Donar suport al seu motiu de vida, la seva missió, els seus objectius o les seves necessitats, quan acompanyem a grups, això ha de ser un pilar.

NIVELLS DE REALITAT

Consensuada

Estructures i processos mesurables, economia, qüestions materials i físiques

Somnis

Somnis, relacions, sentiments, psicològic, comunicació, dobles senyals, rols

Essència

Inspiració, sentit d'unió, motivació

Nosaltres, des del treball de processos, treballem el conflicte en tres nivells: des de la realitat consensuada, la més pràctica, del dia a dia, la més tangible, mesurable. Per exemple, en un grup hi ha gent que va molt saturada; aleshores, entren dues o tres persones més i el conflicte s'acaba; posem una solució pràctica. Parlem de la realitat dels somnis quan parlem de quins rols hi ha a sota d'un conflicte determinat. Per exemple, un grup la tendència del qual sigui voler ajudar i ajudar i que li costi posar límits, desconnectar de l'emergència, és un grup que té un problema. Segurament, en algun moment, algú portarà el conflicte de posar límits, això és un rol.

I un altre nivell és el que fa estona que hi donem tómb. És el motiu d'existència d'un grup. El que el fa indispensable. L'essència d'aquest grup. Connectar amb els propòsits més profunds del grup.

Quan ens desconnectem d'aquest nivell, d'aquesta essència, és fàcil que ens cansem.

Heus aquí on veiem que no només necessitem teràpies individuals. Amb això no vull dir que de vegades retirar-se i treballar-se una mateixa pugui salvar grups, però per connectar amb l'essència ens cal treballar amb el mateix grup, els grups també necessiten teràpia!

M'emociono.

És que és apassionant aquest tema: aconseguir poder donar espai a les necessitats individuals i les necessitats dels grups com una dansa. En moments, donar espai a les necessitats individuals i en moments, marginar-les completament. I això, és difícil.

Escoltant-te pensava que de vegades potser deixem de saber quines són les nostres pròpies necessitats i quines són del grup, oi? Què passa amb els rols? Els decidim nosaltres, ens els posa el grup?

Hi ha un món en què tu ets tu mateixa i tu modifiques el grup segons el que tu aportes, això està claríssim i, tornem-hi, hi ha un altre món en què el que tu ets no té gaire importància; quan tu entres en un grup, passes a ser una peça d'un grup, i el grup té més força que tu.

En funció de la teva història personal, tindràs més tendència a agafar un rol o un altre, però posa't a prova, canvia de grup. Quan passes pel rol que va més en contra de les teves tendències naturals —aquell que potser no té l'etiqueta de *guai* per tu o per la cultura grupal—, és quan veus la importància de les diferents veus. Tan necessari és l'entusiasme com els límits, cuidar-se, descansar...

És interessant adornar-se que la nostra psicologia individual no és tan forta, que segons els rols ja ocupats en un grup aniràs d'un costat a l'altre.

Pots fer la prova en una assemblea qualsevol. Com varia la teva opinió segons com es presentin les idees. Si algú presenta una idea d'una forma molt entusiasta, probablement per dins pensaràs que no n'hi ha per tant. Quan un rol està molt ocupat, ens fa posicionar cap a altres rols.

Si en un grup llanço un SÍ, sempre hi haurà per allà un NO.

No és tant el SÍ i el NO. Aquests formen part d'aquesta realitat consensuada on hi pot haver un SÍ absolut per a un consens en una presa de decisions. Les opinions són la punta de l'iceberg. Quan parlem de rols, parlem de maneres d'estar al món.

D'acord, doncs parlem de A i B. Si llanço A, sempre apareixerà B. No és aquí on apareixen els conflictes?

Sí, exacte. Sempre és A contra B. Si un grup ens identifiquem moltíssim amb A, per exemple amb el diàleg, tinguem clar que B, el no diàleg, sempre hi serà.

Quan trobem un conflicte, en l'àmbit de la realitat consensuada, de vegades és necessari acabar fent fora algú.

Alhora, en la realitat dels somnis, cal integrar, fer més conscient, la manera d'estar al món d'aquesta persona que fem fora, perquè si no aquest grup repetirà el procés. Aquest rol hi continuarà sent.

Ens pot passar això en la manera de resoldre els conflictes de violència de gènere, per exemple?

Exacte, això passa i això són fases del conflicte; hi ha una fase en què de vegades necessitem sostenir la nostra veu i no escoltar-ne cap altra. Necessitem apartar-la per acabar d'entendre'ns a nosaltres mateixes. Això és una part important del conflicte.

Alhora, o el grup explora com acostar-se a aquesta energia que li hem posat l'etiqueta d'actitud violenta o està condemnat a repetir-la. És complex. Potser no té res a veure amb la forma que ha pres aquella violència, física (si és el cas), però segurament darrere d'aquesta violència hi ha una seguretat, una força..., unes característiques concretes, que segurament el grup necessita integrar. Que estrany sona, oi? Però té sentit?

Sí, molt. Parles de fases del conflicte. Quines són aquestes fases?

Hi ha un primer moment en què els grups estan tranquils i no hi ha cap conflicte evident. Hi ha un moment en què comencen a aparèixer tensions, aleshores la tendència natural que tenen els conflictes és a escalar cap amunt; es fan més evidents. Es pot veure aquesta fase d'escalada també com una manera de comprendre més profundament. De vegades, estar atentes a quan tenim ganes de cridar o fugir i pensar que encara hi ha alguna cosa dins nostre que no entenem del tot, és una bona manera d'afrontar la fase d'escalada. Per poder treure la por o el rebuig al conflicte, en lloc de cridar cap amunt, cridar cap avall o cap endins, pensar quin és aquell missatge o manera d'estar al món més profund que estic portant, que encara no sé ni jo mateixa.

Per altra banda, tenir clar i tenir compassió, no de la cristiana sinó de la de veritat, que quan entrem en un conflicte entrem totes en un estat alterat. Per tant, tenir clar el que sento, el que necessito i cridar cap endins i no fer mal al del davant és quasi un miracle.

És molt difícil la gestió dels conflictes, per això ens fan tanta por; perquè quan entrem a un conflicte hi ha una part nostra que perd el control.

Tothom ha viscut la dificultat d'un conflicte. Per tant, si tu no estàs en pau amb la dificultat intrínseca dels conflictes i no valores aquesta dificultat, segurament tendiràs a voler treure aquest grup del conflicte i, de vegades, treure'l del conflicte no és la solució. Necessitem molts activistes socials del conflicte! Fem una crida! Si us plau, formem-nos en conflictes.

Està molt mal vist, però alhora vivim en un món ple de conflicte.

Potser per això té mala fama, oi? Perquè associem el conflicte amb el capitalisme i projectem pau i amor a l'ESS. Cal rentar la cara al conflicte.

RAIELS, L'APOSTA PER UN MODEL DE PAGESIA VIVA, COMPROMESA, DIVERSIFICADA, ARRELADA I AMB FUTUR

Anna Pujol Navarro

Periodista
@apujolna

Mercat de Pagès de Sant Vicenç dels Horts.

Pàgina anterior:
Fira de la Mongeta de Castellfollit del Boix.

Raiels és una cooperativa de treball solsonina. Són dones emprenedores que entenen la pagesia com a element estructurador de les dinàmiques socials rurals. La cooperativa actua de manera transversal en els seus projectes, des de la ideació fins al disseny i l'execució. Així, les tres integrants acompanyen en la cerca de solucions personalitzades per afrontar els reptes del territori i generar desenvolupament local buscant la transformació social i econòmica.

Fer front al despoblament és un dels grans reptes del territori rural català, afirmen. En aquest punt, el model de pagesia és vital. «Volem territoris vius i de qualitat amb persones que hi viuen i hi treballen, obertes a la innovació i mantenint la seva pròpia identitat. Un model de territori equilibrat i inclusiu, basat en la corresponsabilitat i l'empoderament de la seva gent», continuen. És per això que quan parlen de pagesia també hi relacionen la sobirania alimentària, els models sostenibles de producció agrària i els aliments amb valor afegit, de qualitat i saludables.

Un dels seus àmbits d'actuació s'anomena Pagesia, gastronomia i producte local. I una pagesia viva, per elles, és una pagesia compromesa. «La nostra missió és ajudar a resoldre els reptes dels territoris, especialment els rurals. Volem aportar el nostre granet de sorra per avançar cap a una pagesia viva, compromesa, diversificada, arrelada i amb futur», assenyalen. «I això significa que les produccions tanquin el cercle, que treballin amb agricultura ecològica, que siguin sobiranes, és a dir, que tinguin control de tot el procés productiu. Moltes vegades, les persones pageses només porten a terme una part del procés, allunyades de la venda directa o dels preus dignes per al seu producte», explica Núria Serena i Fernández, una de les sòcies. «Nosaltres volem contribuir a dignificar la pagesia i a donar-li el reconeixement que es mereix», continuen les tres.

«Creiem en la necessitat d'adoptar models de distribució i consum basats en els circuits curts i la venda de proximitat, que

permeten acostar els aliments al consumidor final, i alhora, assoleixen preus més justos per a la pagesia, en una relació de confiança i reconeixement entre el medi rural i el medi urbà i un model de consum més conscient, respectuós i saludable», continua Judit Pardos i Jordana. La coordinació de la Fira de la Mongeta de Castellfollit del Boix és un dels projectes que fa anys que porta entre mans Raiels. En aquest sentit, el certamen és una plataforma per a la posada en valor d'aquest producte agroalimentari singular i, a la vegada, és una activitat dinamitzadora del municipi.

Volem territoris vius i de qualitat amb persones que hi viuen i hi treballen, oberts a la innovació i mantenint la seva pròpia identitat. Un model de territori equilibrat i inclusiu, basat en la corresponsabilitat i l'empoderament de la seva gent.

A través dels diversos projectes on participen, les integrants de Raiels pretenen incidir a escala local per ajudar a millorar alguns dels principals reptes que presenta el sector agrari català.

Repoblem un camp d'oportunitats és un altre dels projectes en què la cooperativa ha estat treballant, basat en la identificació de

Mercat de Pagès de
Sant Vicenç dels Horts.

Judit, Núria S. i
Núria A., sòcies
de la cooperativa
Raiels SCCL.

potencialitats laborals i de negoci de municipis que volen frenar la seva situació de despoblament. Els municipis es troben dins l'àrea d'actuació del Consorci Leader per al Desenvolupament Rural del Camp.

Més accions que han desenvolupat en aquest sentit són l'anàlisi de la distribució i comercialització dels productes locals del Cadí-Moixeró, el pla de foment de la comercialització de productes agraris de Sant Vicenç dels Horts, les jornades de reflexió i innovació «Qui continuarà treballant la terra» realitzades al Pallars Jussà i l'organització de diversos espais de *networking* entre pagesia i entitats consumidores. Els seus àmbits d'actuació van del turisme i el patrimoni a la promoció econòmica i social, el medi ambient i la gestió sostenible i la producció local i l'artesania. De les accions de la cooperativa en aquest darrer àmbit, Núria Alamon i Beas destaca la funció de vincle de Raiels: «A l'hora de posar en contacte persones productores i restauració, comerç i allotjaments, treballem molt les parts de connexió i comercialització a través de sessions de *networking*, per exemple».

Transició ecològica

A més, Raiels ha desenvolupat projectes en relació amb la «imprescindible transició ecològica, sobretot des del món rural, acompanyant el Pla Sectorial de Medi Ambient de la Cerdanya i el col·lectiu de cuineres i cuiners Slow Food Catalunya», assenyala Núria Serena i Fernández. El turisme cultural i creatiu i el suport en la creació d'oportunitats per a municipis petits són dues vessants més de la cooperativa, on poden treballar tant a escala micro com a escala comarcal.

«Pas a pas, teixim xarxa al territori, respectant i empatitzant amb les diferents realitats. Així, Raiels esdevé un agent més que treballa per una pagesia viva, compromesa, diversificada i digna

per al nostre país. Així, celebrem i arrelem», segons Núria Alamon i Beas, que afegeix que la cooperativa també dona suport a l'empoderament d'aquells col·lectius fins ara menys visibles o amb menys igualtat d'oportunitats en el territori rural per fer aflorar la seva veu i capacitat de decisió: des de les dones, al jove i la gent gran.

Estem parlant d'una relació de confiança i reconeixement teixida entre el medi rural i el medi urbà i un model de consum més conscient.

«Per nosaltres és vital conèixer les arrels. És una de les nostres bases. Les arrels d'un territori tenen la mateixa funció que les arrels d'una planta: aferrar-se a la terra per aportar-li estabilitat, facilitar-ne el creixement i l'espendor. De fet, Raiels prové de la varietat dialectal de la paraula *arrels*», conclouen.

El proper mes d'octubre farà dos anys que Raiels va fer el salt a cooperativa de treball sense ànim de lucre. Les tres integrants de la cooperativa ja feia més de deu anys que treballaven al món rural quan, davant la pèrdua dels respectius llocs de treball, però amb les motivacions ben clares per continuar treballant-hi, van començar a gestar la idea d'impulsar el seu projecte professional, de manera col·lectiva, com a Raiels. Des del 2015, han anat ampliant l'àmbit territorial d'actuació i s'han orientat a iniciatives que responen als reptes i necessitats dels territoris.

A principis del juliol d'enguany va tenir lloc el reconeixement a deu iniciatives com a bones pràctiques en sostenibilitat a Barcelona, destacades per la seva contribució al Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat promogut pel programa Barcelona + Sostenible de l'Ajuntament de Barcelona. Concretament el Fons Cooperatiu per l'Emergència Social i Sanitària va rebre el premi en l'objectiu 8, Progrés i desenvolupament: de la preocupació per la sostenibilitat a una economia que s'hi fonamenti. L'acte de lliurement dels premis emmarcat sota el lema «Bones idees per canviar el món» va comptar amb Eloi Badia, regidor de Sostenibilitat, i Marta Cuixart, secretària del Compromís Ciutadà (Ajuntament de Barcelona).

Recordem què és i què ha significat aquest fons cooperatiu posat en marxa als inicis de la pandèmia de la COVID-19, de la mà d'un dels seus creadors i incombustible dinamitzador.

FONS COOPERATIU PER L'EMERGÈNCIA SOCIAL I SANITÀRIA: SOLIDARITAT DIRECTA PER LA VIDA

Ivan Miró

Sociòleg

Fons Cooperatiu per l'Emergència Social i Sanitària

Les crisis, històricament, han tingut en termes socials dues possibles bifurcacions. La primera ha reforçat aquells comportaments propers al «darwinisme social», és a dir, la supervivència del més fort, el rebuig a l'altruisme, l'apologia de l'egoisme individual o de casta, la fonamentació biològica de les desigualtats socials, el racisme, el classisme, el masclisme. Essent valors propis del capitalisme o *ethos* de l'economia de mercat, convenientment aguditzats, expliquen l'auge dels feixismes europeus de la dècada de 1930. Avui, la crisi econòmica associada a la COVID-19

també provoca l'auge del racisme i la xenofòbia, hàbilment atada per l'extrema dreta, per uns mitjans de comunicació i uns sectors econòmics interessats que el malestar social es canalitzi cap als febles i no cap a qüestionar els privilegis dels qui més tenen.

La segona bifurcació, en canvi, ha significat al llarg de la història el reforç de la cooperació entre iguals, dels comportaments altruistes i del suport mutu, la solidaritat social i l'enfortiment dels llaços col·lectius. Això és, la dimensió cooperativa

humana, on la cooperació és el factor que proporciona més èxit en el procés evolutiu i garanteix la supervivència de tots i totes: davant les amenaces a la col·lectivitat, que alguns membres es quedin enrere posa en perill a tot el grup. A Catalunya tenim exemples d'aquestes respostes. A finals del segle XIX, davant una fil·loxera que amenaçava el camp, nasqué el sindicalisme camperol i el cooperativisme agrari per mancomunar la defensa de les formes de vida pagesa. En la societat contemporània, el cooperativisme, el mutualisme i l'associacionisme han estat les formes societàries que han articulat les respostes basades en la solidaritat i la cooperació entre iguals. I davant la pandèmia, l'enfortiment del sector públic ha demostrat ser essencial per a la salut col·lectiva.

L'economia social i solidària catalana davant la crisi

Quines han estat les respostes de l'economia social i solidària (ESS) catalana davant l'actual crisi sanitària i socioeconòmica? En primer lloc, l'activació de la dimensió comunitària. Sobretot en barris i municipis populars, les xarxes de suport mutu, caixes de resistència, espais de cura entre treballadores domèstiques, producció de mascaretes o xarxes d'abastiment alimentari han ampliat les estructures populars impulsades per col·lectius antiracistes, sindicats d'habitatge, grups feministes i associacions veïnals. Arreu, nombroses xarxes locals d'economia solidària han activat el seu compromís amb la comunitat. En segon lloc, des de l'ESS s'han donat respostes socioeconòmiques mancomunades, com la reorganització de les xarxes de producció i distribució agroecològiques per abastir l'augment de les necessitats alimentàries; l'articulació de llibreries cooperatives i independents en plataformes cooperatives digitals; la reorientació de l'activitat vers la producció de mascaretes o de gel hidroalcohòlic; o l'ampliació de les rutes de la logística sostenible. Mesures sempre necessàries, davant la COVID-19 han resultat determinants. I en tercer lloc, l'ESS catalana ha desenvolupat la proposta política d'un Pacte Nacional per una Economia per la Vida. Proposa un nou model econòmic plural i transformador, relocalitzat i ecològic per Catalunya, que desplaci el mercat capitalista de la tasca reguladora de l'economia, vers institucions socials amb més capacitat de servir el bé comú, com el sector públic, l'ESS, els sindicalismes, el treball reproductiu i de cures, així com l'economia local que durant la crisi de la COVID-19 hagi actuat amb responsabilitat social, laboral i

ambiental. Davant dels reptes que planteja la pandèmia, les noves respostes comunitàries, econòmiques i polítiques de l'ESS catalana han aprofundit la seva voluntat de compromís i transformació social.

El Fons Cooperatiu

En aquestes respostes hi ha hagut un fil discret, persistent i preciós: el Fons Cooperatiu per l'Emergència Social i Sanitària. Impulsat per 18 organitzacions de l'ESS catalana, recollí en poc temps 80.000 euros per reforçar les iniciatives que afrontaven l'emergència sanitària i econòmica. La captació de recursos, gràcies a la plataforma digital Goteo, l'aportació inicial de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i la logística de la Fundació Cop57, ha permès que persones i organitzacions posessin els seus estalvis i activessin els excedents cooperatius per fer front a l'emergència. En una primera fase, destinà els recursos a una quarantena d'iniciatives en cinc sectors claus: tèxtil, tecnologia i fabricació 3D, producció i distribució agroecològica, cures, habitatge. Top Manta, Mensakas, Solidança, Mujeres Palante, Sindillar, Granollers Pedala, Keras Buti, Abarka, Diomcoop o Cuidem Lluçanès van ser algunes de les escollides. En una segona fase, els recursos es destinaren a enfortir financerament una dotzena de cooperatives d'arreu del país.

El Fons Cooperatiu d'ESS és una eina de suport mutu econòmic, autoorganitzada i mancomunada, que es podrà reactivar sempre que sigui possible i necessari. Tanmateix, com s'afirmava en la seva presentació,

per impulsar una sortida social a la crisi —a més de mesures urgents— cal un nou model econòmic. Que deixi enrere el capitalisme, redistribueixi la riquesa i transformi la nostra relació depredadora amb la natura. Polítiques socioeconòmiques valentes que defensin el sector públic, reconguin l'ESS com un àmbit específic de desenvolupament i injectin recursos directament a les persones i al teixit socioeconòmic transformador. Per democratitzar l'economia, cal enfortir el cooperativisme i l'ESS, l'autoorganització i el suport mutu. Aquest és el sentit del Fons Cooperatiu per l'ESS: visibilitzar les iniciatives de base i reforçar-les per construir una economia que no estigui al servei del capital sinó de les persones i la naturalesa: una economia per la vida.

Més informació: <http://economyaperlavida.cat>

La cooperativa de riders Mensakas, SCCL, va rebre recursos del Fons Cooperatiu d'ESS en la 1a fase d'emergència.

Si esteu interessades a portar l'exposició **Catalunya, terra cooperativa** a la vostra població o entitat demaneu informació per correu electrònic a:
 fundacio@rocagales.cat

L'apocalipsi del petroli, suposo

Ricard Pedreira
Economista

L'apocalipsi del petroli, suposo... Un títol (de màrqueting, segur) malsonant que no fa honor al seu contingut. Vint capítols que comencen amb un «perquè no...» i dos de finals amb «perquè sí...». Podria semblar un llibre tremendament negatiu, però és tremendament lúcid.

«No existeix solució al problema energètic perquè estem intentant resoldre el problema equivocant», diu el mateix autor, Antonio Turiel (Lleó, 1970), que és físic, matemàtic i investigador del CSIC a l'Institut de Ciències del Mar de Barcelona. És expert en oceanografia per satèl·lit, turbulències i recursos naturals. El seu blog *The Oil Crash* (El crack

del petroli) és un dels referents sobre el tema petroler. Total pàgines vistes 13.152.828, poca broma...

El problema «és que no te sentit intentar preservar un sistema econòmic basat en el creixement infinit (i a més, accelerat) en un planeta finit», així de senzill.

Perquè la solució no està ni en el petroli, ni en l'energia hidràulica, ni en els biocombustibles, ni en el gas natural, ni en el carbó, ni en l'energia eòlica, ni en la solar, ni en les renovables, ni el motor d'aigua, ni en el vehicle elèctric.

Cal «modificar la manera de relacionar-nos amb la Terra» tant des del punt de vista social, com tècnic. Primer cal reformar el sistema financer, anul·lar el deute pendent dels països, que no podran pagar mai, redefinir el diner, reformar els estats, reforçar els plans de transició locals i preservar els serveis bàsics, entre altres temes.

I també cal revisar la reenginyeria de tots els processos, aprofitar millor les renovables, canviar el model de propietat i el d'ús, plantejar els abocadors com a aprofitament de materials... Total, res.

Hi ha una sèrie d'afirmacions molt dures. «Mai no sortirem d'aquesta crisi. Almenys no dins dels esquemes econòmics i socials que ens hem dotat.»

«El que impedeix sortir de les crisis són raons físiques (soc físic).»

«És físicament impossible continuar creixent continuament des de la perspectiva econòmica. Els límits són el propi planeta.» «Pretenem fer un impossible».

«Hi ha problemes que no tenen solució, com per exemple un sistema econòmic

capaç de créixer infinitament en un planeta finit.»

«Desconec on anirem a parar, però sé on no anirem.»

«El problema està mal plantejat. Però als governs, les empreses i els mitjans de comunicació necessiten el creixement constant per funcionar.»

«En aquest llibre expliquem per què no passarà res del que ens expliquen.»

A banda del petroli i del carbó, més coneguts, hi ha altres aspectes candents. Els fabricants de l'energia solar, per exemple, un altre cavall de futur, han estat comprats pels gegants xinesos, i han rebut els preus. Però ara els panells solars, encara que barats, estan fabricats amb energia de carbó, amb mà d'obra barata i materials escassos, com la plata. A més, s'han de transportar de la Xina on sigui, amb la corresponent despesa energètica.

Sobre el famós cotxe elèctric, panacea de la indústria futura, cal indicar que és car (avui), té poca autonomia però pot créixer, les bateries són limitades fins ara i sobretot la recàrrega és (i serà) problemàtica, ja que els punts de recàrrega hauran de ser subvencionats i pot resultar una transferència d'inversió pública (dels pobres) perquè puguin recarregar els que tenen cotxe.

El capitalisme, que no té ni dos segles d'existència, ha aconseguit un progrés accelerat de millora de les condicions de vida (d'una part) dels habitants de la Terra. Però el planeta és finit i la infància i l'adolescència del procés ja han passat. Ara cal madurar cap a un sistema de no més creixement. Cal esdevenir adults.

TURIEL, Antonio
PETROCALIPSIS. Crisis energética global y como (no) la vamos a solucionar.
Madrid: Alfabeto, 2020
ISBN 978-84-17951-10-8
216 pàg.

Aquest llibre el trobareu al
Centre de Documentació
Cooperativa

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

X Fira d'Economia Solidària de Catalunya

Del 18 al 24 d'octubre

de festa amb

L'ECONOMIA
SOLIDÀRIA

Després-te del
CAPITALISME

#FESC2021

fesc.xes.cat

10 Anys
de FESC

Organitza:

Amb el suport de:

Economia
Cooperativa,
Social i Solidària
& Consum

Generalitat de Catalunya
Departament d'Empresa
i Treball

economia
social
aracoop

MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL

SEPE
SERVICIO PÚBLICO
EMPLEO

Amb la col·laboració de:

COOPERATIVA

SCCL

Col·lectiu Ronda

Cooperatives
de Treball

Banca Ètica

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA